

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 573/2021
22.12.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Марине Милановић, председника већа, Јелице Бојанић Керкез и Гордане Џакула, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Никола Тадић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Суботици, ради накнаде рехабилитационе штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2591/20 од 19.11.2020. године, у седници већа одржаној дана 22.12.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2591/20 од 19.11.2020. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Суботици П 73/19 од 11.09.2020. године, обавезана је тужена да тужиоцу исплати 7.337.534,76 динара по основу разлике у висини пензије и износ од 3.898.340,91 динар по основу губитка пензије, са законском затезном каматом почев од 12.08.2013. године до исплате; обавезана је тужена да тужиоцу исплати износ од 1.091.561,00 динара на име накнаде трошкова парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 2591/20 од 19.11.2020. године, жалба тужене је делимично усвојена па је пресуда Вишег суда у Суботици П 73/19 од 11.09.2020. године преиначена, тако што је тужбени захтев у делу којим је тражена разлика у висини пензије преко износа од 1.950.653,80 динара до досуђеног износа од 7.337.534,76 динара, са законском затезном каматом почев од 12.08.2013. године до исплате, у делу којим је тражена законска затезна камата на износ од 1.950.653,80 динара почев од 12.08.2013. године до 11.09.2020. године и у делу којим је тражено да се обавезе тужена да тужиоцу исплати износ од 3.898.340,91 динара на име губитка пензије, са законском затезном каматом почев од 12.08.2013. године до исплате одбијен, док је у преосталом делу жалба тужене одбијена, а првостепена пресуда у побијаном усвајајућем

непреиначеном делу и делу одлуке о трошковима потврђена. Обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 60.000,00 динара, а одбијен захтев тужиоца за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену у преиначеном делу, тужилац је благовремено изјавио ревизију, преко пуномоћника из свих законом прописаних разлога.

Врховни касациони суд је испитао правилност другостепене одлуке на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 18/20) и оценио да ревизија није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Нема ни других повреда одредаба парничног поступка које би утицале на правилност и законитост побијане пресуде.

Према утврђеном чињеничном стању, за време Другог светског рата отац тужиоца АА био је у логору ... у Мађарској од 14.06.1941. године до 20.01.1945. године. У то време имао је завршених шест разреда гимназије. Од 16.05.1945. године био је запослен у Југословенској народној армији са чином млађег официра у периоду од 16.05.1945. године до 06.03.1951. године (5 година, 9 месеци и 21 дан радног стажа) када је ухапшен од стране КОС и одведен у Истражни затвор у Новом Саду. Одмах по притварању престао му је радни однос у ВП ... као подофициру са чином старијег водника. Пресудом Војног суда у Новом Саду бр. 308/51 од 22.06.1951. године осуђен је на казну лишења слободe са принудним радом у трајању од 10 година, као главном казном као и на губитак бирачког права, права на стицање и вршење изборних функција у друштвеним организацијама и удружењима и права јавног наступања у трајању од 3 године као споредне казне. Правноснажним решењем Вишег суда у Суботици Рех 93/12 од 27.09.2012. године, отац тужиоца је рехабилитован и утврђено је да је пресуда Војног суда у Новом Саду број 308/51 од 22.06.1951. године ништава од тренутка доношења, те да су ништаве све њене правне последице, као и да се рехабилитант сматра неосуђиваним лицем. Отац тужиоца након лишења слободe налазио се у Истражном затвору у Новом Саду 2 до 3 месеца, да би затим изречену казну издржавао на острвима Угњен и Свети Гргур, као и у Билећи, у нехуманим условима где је био изложен психичком и физичком малтретирању. Издржавања казне ослобођен је 29.11.1956. године. Након ослобађања засновао је радни однос 01.04.1957. године. У радном односу са прекидом од 31.01.1961. до 20.03.1961. године био је све до 04.05.1988. године када је пензионисан. Решењем РФ ПИО од 13.01.1989. године оцу тужиоца признато је право на старосну пензију почев од 05.05.1988. године, којом приликом му је у пензијски стаж, поред временаведеног у радном односу од 01.04.1957. године, признато времеведено у заробљеништву (14.06.1941. – 20.01.1945. године) посебан стаж са дуплим трајањем од 20.01.1945. до 15.05.1945. године и радни стаж од 15.05.1945. до 06.03.1951. године, односно укупан радни стаж дужи од 40 година (42 године 8 месеци и 17 дана). Отац тужиоца пензију је

примао до 11.08.2017. године када је преминуо. Правноснажним пресудама донетим у овом предмету отац тужиоца остварио је рехабилитационо обештећење по основу накнаде нематеријалне штете 6.000.000,00 динара и материјалне штете по основу изгубљене зараде за време лишења слободe 2.967.374,72 динара и за време незапослености износ од 236.373,66 динара.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиоца за рехабилитационо обештећење преосталог износа на име тражене материјалне штете, закључујући да је отац тужиоца због незаконитог затварања имао разлику у висини остварене пензије за период од 30 година 5 месеци и 7 дана (302 месеца и 8 дана), због чега је по том основу претрпео штету у износу од 1.950.653,80 динара на дан подношења тужбе; да је отац тужиоца остварио пензију према признатом радном стажу, па је због незаконитог затварања претрпео штету која представља разлику између висине пензије коју је остварио и која је износила 37.847,97 динара и просечне војне пензије која за август 2017. године је износила 44.268,00 динара, због чега тужиоцу припада по основу посебног стажа износ од 5.361.795,70 динара; да како је отац тужиоца био војно лице пре незаконитог притварања имао би право на бенефицирани радни стаж, који је услед неосноване осуде изгубио, те је претрпео штету у виду губитка пензије на име бенефицираног радног стажа за 8 година 5 месеци и 6 дана (103 месеца), која на дан подношења тужбе износи 3.898.340,91 динара.

Одлучујући о жалби тужене, другостепени суд је делимично преиначио првостепену пресуду одбијањем тужбеног захтева у делу којим је тужиоцу досуђена накнада материјалне штете по основу посебног стажа која је исказана у оквиру досуђеног износа од 7.337.534,76 динара у износу од 5.361.795,70 динара и бенефицираног стажа у износу од 3.898.340,91 динара закључујући да је тужилац остварио право на старосну пензију на основу укупно признатог радног стажа до дана пензионисања 05.05.1988. године, који је износио дуже од 40 година (42 године 8 месеци и 17 дана) због чега по ставу тог суда признавање посебног радног стажа по одредби члана 22. Закона о рехабилитацији не би имао утицаја на остваривање стажа осигурања потребног за остваривање права на старосну пензију; преиначена је и првостепена пресуда у односу на законску затезну камату на досуђени износ од 1.950.653,80 динара почев од дана подношења тужбе до исплате применом члана 189. став 2. и члана 277. ЗОО. У преосталом делу првостепена пресуда је потврђена.

По оцени Врховног касационог суда другостепени суд је правилном применом материјалног права одлучио као у изреци побијане пресуде и за своју одлуку дао разлоге које прихвата и овај суд.

Одребом члана 26. став 1. Закона о рехабилитацији прописано је да рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слобода, у складу са законом којим се уређују облигациони односи (став 1.) Према члану 20. став 1. овог Закона рехабилитовано лице има право на посебан пензијски стаж, месечну новчану накнаду (посебан додатак), здравствену заштиту и друга права из

здравственог осигурања, право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. става 1. овог закона, односно обештећење за ту имовину, као и право на рехабилитационо обештећење.

Одредбом члана 22. Закона о рехабилитацији прописано је да се рехабилитованом лицу признаје време лишења слободe као посебан пензијски стаж у двоструком трајању (став 1.), а истом лицу се признаје и време незапослености по престанку лишења слободe као посебан стаж у ефективном трајању – најдуже 2 године, ако је незапосленост наступила због повреде права и слобода у смислу тог закона (став 2.). Према члану 23. истог закона, рехабилитовано лице коме је признат посебан стаж из члана 22. овог закона у трајању од најмање 8 година има право на месечну новчану накнаду (посебан додатак) у висини од 50% од просечне месечне плате у Републици Србији у претходној години (став 1.). Обрачун, усклађивање и исплату посебног додатка врши Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање (став 2.).

Из наведених одредби произилази да посебан стаж не представља стаж осигурања који према одредбама Закона о пензијском и инвалидском осигурању улази у пензију. Одредбама овог Закона, као ни одредбама Закона о рехабилитацији није прописано да се право на посебан пензијски стаж признаје по сили закона или по службеној дужности, већ у поступку пред надлежним Фондом ПИО. Зато рехабилитовано лице у смислу цитираних одредби Закона о рехабилитацији, треба да се обрати Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање са захтевом да му се призна право на посебан пензијски стаж, да би потом остварило право на исплату посебног додатка.

Тужилац није доказао у проведеном поступку да се рехабилитовано лице (његов правни претходник – отац) обраћао Фонду ПИО и да је остварио то своје право, због чега је неоснован део тужбеног захтева за накнаду штете у износу од 5.361.795,70 динара на име посебног додатка за који није ни доказао да га је остварио у управном поступку, а није учинио извесном ни тражену накнаду штете на име бенефицираног радног стажа за 8 година 5 месеци и 6 дана у износу од 3.898.340,91 динар, због чега у том делу нису испуњени услови за примену члана 22, члана 23, члана 26. Закона о рехабилитацији и члана 154, 155, 172, 185. и 189. Закона о облигационим односима, како је то правилно одлучио другостепени суд. Ово тим пре што је тужиочев отац остварио право на старосну пензију на основу укупног радног стажа дужег од 40 година. Због тога све и да му је признат радни стаж по одредби члана 22. Закона о рехабилитацији не би имало утицаја на висину изгубљене пензије. Управни поступак пред Републичким фондом за пензијско и инвалидско осигурање у смислу члана 22. Закона о рехабилитацији не би имао значај претходног поступка за одлуку о овом делу тужбеног захтева.

Наводима ревизије није доведена у сумњу правилна примена материјалног права, а наводе ревизије Врховни касациони суд је ценио, али како нису од значаја за доношење другачије одлуке у овој правној ствари, то их сходно овлашћењу из члана 414. и члана 396. став 1. у вези члана 419. ЗПП није посебно образлагао.

Са изнетих разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучено је као у изреци пресуде.

**Председник већа-судија,
Марина Милановић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић